

14 SEPTEMBER 2020

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

1 INLEIDING

Voor de zomervakantie zijn we gestart met het publiceren van nieuwsbrieven, over zaken die spelen rond het beroepsonderwijs en aanverwante sectoren. Niet altijd met de focus op de Ad-opleiding of het hbo, maar ook op andere ontwikkelingen die als interessant genoeg voor onze doelgroep kunnen worden gezien. We willen hiermee doorgaan, via een tweewekelijkse uitgave.

De opzet is dat allerlei bronnen worden geraadpleegd en actief aangeboord, naast de tips die bij ons binnenkomen, om een onderwerp in een soort samenvatting aan de orde te stellen. Maar dat gebeurt tevens in samenhang met het plaatsen van kanttekeningen van onze kant, mogelijk met vragen (kan ook kritisch zijn), kanttekeningen (opbouwend) en suggesties (wat kunnen we er verder mee doen).

In principe gaat het om zaken die spelen in Nederland (en/of Vlaanderen), maar daarnaast zijn de internationale ontwikkelingen steeds interessanter aan het worden, gelet op onze economie en de wens van veel instellingen om ook te leren van buitenlandse ervaringen. Ook de samenwerking, nu mogelijk even op een laag fysiek pitje, wordt gezien als een kans voor docenten, studenten en anderen die expertise van buitenaf kunnen waarderen. Daarom derhalve ook in diverse gevallen aandacht voor wat er over de grenzen heen valt te ontdekken.

Hieronder treft u de inhoud aan van de nieuwsbrief. Maar het leek ons ook aardig om daarin ook alvast een paar opvallende aspecten van het onderwerp aan de orde te stellen, als een vorm van triggeren van u als lezer.

Inhoud

1	Inleiding	1
2	Reactie op onderwerpen in de PamflAds – en vervolg eventueel	2
	<i>De nieuwsbrief zal ook worden ingezet om in te gaan op reacties die het gevolg zijn van een behandeling van een onderwerp in PamflAd. Dat kan eventueel leiden tot verdere discussies, en dan kan een 'webinar' handig zijn.</i>	
3	VMBO: naam graag aanpassen – bijvoorbeeld naar 'ABO'	2
	<i>Het eerste voorbeeld van een reactie: VMBO is geen opleidingstype in wettelijke zin. Dat is aanleiding, denkt men, om af te komen van deze toch wat 'stigmatiserende' benaming, door het ontbreken van het begrip 'algemeen'. Daarom een voorstel voor een nieuwe naam.</i>	
4	Recht op doorstroom van havo naar vwo (ook binnen het Vavo)	3
	<i>Er bleken situaties te zijn waarbij de overstap van havo naar vwo kan worden geblokkeerd door de ontvangende instelling, zoals in het Vavo – zo kwam naar voren uit de klacht van een ouder. De regelgeving is intussen aangepast, dus in principe zijn er geen belemmeringen meer.</i>	
5	Domeinprofiel Business Administration voor de Associate degree	4
	<i>Als bewijs van de sterke groei van de Ad en de snelheid waarmee deze opleidingen een plek verwerven in het hbo, het bericht dat er nu ook een eerste domeinprofiel is opgesteld en vervolgens is goedgekeurd.</i>	

6	Aanmelding hbo onder de loep genomen (voor en na 'opschoning')	4
	<i>Eind augustus is de opgeschoonde tabel met de vooraanmeldingen hbo gepubliceerd. Daarbij zijn dubbelstellingen van studenten die een andere opleiding gaan doen, eruit gehaald. Opmerkelijk is dat de aantallen bij de Bachelor sterk dalen, maar voor de Ad-opleidingen niet. Tevens is niet helder hoeveel van de bacheloraanmeldingen studenten met een Ad betreft.</i>	
7	Geld van OCW voor bij- en omscholing: focus op banen op mbo-niveau	6
	<i>Mede als gevolg van de pandemie is er een fors bedrag voor om- en bijscholing, en dan met de focus op het mbo-niveau, ook gelet op problemen met zaken als de stage en andere praktijk-componenten van deze belangrijke sector.</i>	
	<i>Het is wellicht ook goed om erop te wijzen dat de druk op de stagemarkt (BPV) en het bestand met leer-werk-plekken (incl. BBL) zeer en zeer groot gaat worden met mensen die zich willen omscholen, de studenten die hun stage moeten inhalen en degenen die dit jaar aan de stage moeten beginnen - en gezien het feit dat in veel sectoren de bedrijven eerst zelf moeten zien op te krabbelen, en ook geen tijd en menskracht hebben voor de begeleiding.</i>	
	<i>Vorige week is hiervoor een actieplan bekend gemaakt, met ondersteuning van de werkgevers-organisaties. Tevens is in allerlei media de alarmklok geluid over de gevolgen voor de studenten, behoorlijk rampzalig als de economie niet snel genoeg herstelt. Er wordt daarmee ook gepleit voor het aanpassen van het BPV-stelsel, met meer flexibiliteit in het kunnen plaatsen van mbo-studenten – een aanzet wellicht voor een brede discussie via de SBB als betrokken organisatie voor het beoordelen van de werkplekken</i>	
8	Werkprogramma van de Onderwijsraad voor 2021	9
	<i>De Onderwijsraad kwam vorige week met haar werkprogramma voor 2021. Daarin komen onderwerpen voor die straks heftig in de belangstelling moeten komen staan (dus niet alleen afwachten wat de overheid wil). Het gaat om de toegankelijkheid van het gehele systeem, met de sterke differentiatie en selectie die er bestaat – denkend aan het hebben van instellingen die zich vooral op een bepaalde sector of leerlijn focussen.</i>	
	<i>Ook de overgang binnen het systeem worden onder de loep genomen, vanwege opdoemende blokkades voor lerenden. Het 'stapelen' is daarbij een aandachtspunt.</i>	
	<i>Een interessant punt zal ook de private activiteiten van instellingen betreffen.</i>	

2 REACTIES OP ONDERWERPEN IN DE PAMFLADS – EN VERVOLG, EVENTUEEL

In deze nieuwsbrieven zullen we proberen ook in te gaan op reacties die we mogen ontvangen naar aanleiding van onderwerpen die in de PamflAds worden behandeld. Dat kan door ze als het ware gewoon weer te geven, maar het is soms ook niet te vermijden om er van onze kant wat opmerkingen bij te plaatsen. En dan kunnen er altijd discussies ontstaan, ad-hoc, voor een korte duur en misschien ook wel gedurende een wat langere periode. Eventueel kan er een webinar van een uur of zo aan worden gewijd, via Microsoft Teams, om wat dieper op de materie in te gaan. In dat geval wordt die activiteit in deze nieuwsbrief aangekondigd, met informatie over hoe eraan te kunnen meedoen.

3 VMBO: NAAM GRAAG AANPASSEN - BIJVOORBEELD NAAR 'ABO'

Vlak voor de zomervakantie werd in de PamflAd verslag gedaan van de zoektocht naar het begrip 'vmbo', gelet op allerlei andere signalen over het gebruik van 'schoolsoorten'. Daarbij bleek dat het vmbo als onderwijstype niet bestaat. Het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs is in formele zin alleen maar te gebruiken in de maatschappelijke context voor het omschrijven van een 'scholengemeenschap voor voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs'. Een dergelijk instelling biedt aan: voorbereidend beroepsonderwijs (vbo) en/of middelbaar algemeen voortgezet onderwijs (mavo). Dat wil zeggen dat 'vbo' en 'mavo' wel wettelijk vastgelegde onderwijstypes zijn.

De reacties hierop geven aanleiding om eigenlijk te pleiten voor het afschaffen van het begrip 'vmbo', met een status die zeker niet voldoende transparant is om goed duidelijk te maken aan leerlingen, ouders, decanen, werkgevers en andere betrokkenen wat er mogelijk is binnen een dergelijke instelling.

Omdat het een bundeling is van twee leerroutes kan helder worden aangegeven dat degenen die naar een scholengemeenschap voor vmbo gaan, de mogelijkheid hebben om te kiezen voor een route die leidt naar het mbo of naar het havo. Vooral die status en positionering kan juist ook voor ouders van belang zijn, zeker afgezet tegen het direct beginnen aan het havo. Op deze wijze worden bepaalde leerwegen niet afgesneden, met twee wegen om in de bovenbouw van het havo terecht te komen.

Er wordt dus gepleit – en we willen dat pleidooi graag onderschrijven – om te onderzoeken of er in de wetgeving en het Nederlandse onderwijssysteem een aanpassing hiervoor is door te voeren, om daarmee drie gelijkwaardige routes te kunnen vormgeven na de basisschool. Daarbij duikt als te gebruiken naam op:

Algemeen Beroepsonderwijs (ABO) - of eventueel: Basis Algemeen Beroepsonderwijs (BABO).

Het systeem op zich hoeft dus niet te worden aangepast. Het betreft een verduidelijking van de positie de leerwegen die tot het ABO, dus het huidige vbo en mavo, behoren.

4 RECHT OP DOORSTROOM VAN HAVO NAAR VWO (OOK BINNEN HET VAVO)

Het kan best tot iets leiden, het indienen van een klacht als ‘burger’ bij het Ministerie en daarvoor ook contact zoeken met de politiek i.c. de Kamercommissie voor onderwijs. Zo was er een ouder waarvan de dochter na het havo naar het vwo wilde, maar dan binnen het volwassenonderwijs, het ‘vavo’. Daar ging het mis want ze werd geweigerd. Vervolgens heeft ze ergens anders toch het vwo-diploma behaald, aantonende – zoals de vader aangeeft – dat die vavo-school het toch bij het verkeerde eind had...

Er is overigens sprake van een tweetal mogelijkheden hierbij nl. dat leerlingen die nog geen 18 zijn als het ware door de vo-school worden ‘uitgeleend’ aan de vavo-instelling (onderdeel van een mbo-instelling) en dat iemand die 18 jaar of ouder is wel formeel aldaar wordt ingeschreven. Dat maakt dat ontvangende instellingen nog wel eens erg voorzichtig kunnen zijn in hun aannamebeleid.

Minister Slob heeft op in het kader van de behandeling van deze klacht in een brief aan de TK aangegeven dat met ingang van dit leerjaar in wettelijke zin iedereen met een havo-diploma kan en mag doorstromen naar het vwo – dus ook bij een vavo-instelling. Wel mag worden gekeken naar de capaciteit en de aansluiting als het gaat om de profielen (de richtingen), maar in principe is de doorstroom ‘naadloos’ te noemen.

Hieronder een deel uit de brief van minister Slob over de afhandeling van deze klacht:

“Uit de brief maak ik op dat er verschil van inzicht bestaat tussen de opvatting van de heer H. en de betreffende VO-school over het doorstromen van het havo naar het vwo. Het staat mij niet om op dit verschil van inzicht in te gaan. Wel kan ik u de regels omtrent doorstroom en uitbesteding aan het vavo schetsen. Ten slotte ga ik in op de Wet gelijke kansen op doorstroom naar havo en vwo.

Om te beginnen kan het voor leerlingen wenselijk zijn om na het behalen van een diploma, een hoger diploma te halen op het vavo. Bijvoorbeeld van havo naar vwo. Als de leerling nog geen 18 jaar is, of 18 jaar wordt in het schooljaar van aanvang, dan mag de leerling niet zelfstandig ingeschreven worden. Wel mag de leerling in dat geval worden uitbesteed van een vo-school naar het vavo. De vo-school blijft dan verantwoordelijk, voor bijvoorbeeld verzuim, maar het onderwijs wordt verzorgt (‘foutje’... red.) door het vavo. Hier ligt een samenwerkingsovereenkomst ten grondslag tussen de vo-school en de vavo-instelling.

Deze uitbesteding door de vo-school is niet afdwingbaar door een ouder. Net als bij toelating op de reguliere school, moet ook bij uitbesteding door de vo-school een afweging worden gemaakt of de uitbesteding kansrijk is en daardoor in het belang van de leerling. Niemand wil te voorkomen teleurstellingen en ervaringen van falen bij leerlingen. Als de leerling meerjarig is en zich direct aanmeldt bij een vavo-instelling, zal die instelling bij de intake ook serieus naar de kans op slagen kijken. Gelukkig zie ik dat vo-scholen en vavo-instellingen deze rol serieus vervullen en ontvang ik weinig tot geen klachten hierover. Echter, de brief van de heer H. is een voorbeeld waarin de inschatting van de vo-school toch onjuist bleek. De betreffende leerling heeft immers een vwo-diploma behaald.

De situatie zoals beschreven in de brief van H. is dan ook een voorbeeld waarom de positie van leerlingen voor doorstroom verder wordt versterkt. Per 1 augustus 2020 treden namelijk de Wet gelijke kans op doorstroom naar havo en vwo en de onderliggende amvb in werking. Hierin wordt geen voorwaarde opgenomen voor de doorstroom van havo naar vwo. Deze wordt dus drempelloos. Vanaf 1 augustus 2020 moeten leerlingen met een havo-diploma dan ook worden toegelaten tot het vwo, behalve wanneer er sprake is van capaciteitsgebrek of indien de school de leerling op basis van de richting mag weigeren.”

5 DOMEINPROFIEL BUSINESS ADMINISTRATION VOOR DE ASSOCIATE DEGREE

Op 2 juli verscheen het bericht dat voor de eerste keer voor een hbo-domein een profiel is vastgesteld voor de onderliggende Ad-opleidingen. Het betreft het profiel voor 'Business Administration'. Er vallen nu drie type Ad-opleidingen onder, maar het is voorstelbaar dat nieuwe opleidingen met een bepaald profiel ook daaraan kunnen worden gerelateerd. Het is daarmee een uitstekende stap in de richting van een scherpe positionering van de Ad in het algemeen,

“Het Associate Degree (Ad) domeinprofiel Business Administration is het eerste profiel dat volgens de nieuwe werkwijze namens het bestuur van de Vereniging Hogescholen is vastgesteld door het Ad-Platform en het betreffende sectoraal adviescollege Hoger Economisch Onderwijs (sac HEO). Het betreft hier een domeinprofiel waaronder drie Ad-opleidingen vallen, namelijk de Ad Office-management, Ad Bedrijfskunde en Ad Management. Dit domeinprofiel is opgenomen op de profielenbank van de VH.

In de Algemene Vergadering van 6 december 2019 is ingestemd met de Procedure vaststelling landelijke opleidingsprofielen Ad-opleidingen. Hierop is in afstemming met het Landelijk Ad Platform en de sac's door het bureau van de vereniging een Handreiking beoordeling opleidingsprofielen Ad-opleidingen ontwikkeld. Daarbij is vertrokken vanuit de Procedure. De handreiking geeft op overzichtelijke wijze aan welke informatie voor de beoordeling van de opleidingsprofielen moet worden aangeleverd.

De Handreiking is vastgesteld in de bestuursvergadering van 24 maart jl. Hiermee is er dus sprake van een eigenstandige procedure voor het vaststellen van de profielen van Ad-opleidingen.”

6 AANMELDINGEN HBO ONDER DE LOEP (VOOR EN NA OPSCHONING)

In de nieuwsbrieven voor de zomervakantie hebben we regelmatig bericht gedaan van de cijfers betreffende de vooraanmeldingen bij het hbo. Daarbij was sprake van een duidelijke stijging, om allerlei redenen (die later zeker een keer geanalyseerd zullen gaan worden), vooral ook weer bij de Ad-opleidingen. Maar die cijfers waren tot en met 17 augustus 'vertekend' d.w.z. dat daarin degenen die zich inschreven voor een opleiding maar daarvoor al ergens in het hbo student waren, werden meegerekend.

Op 24 augustus verschenen de hbo-cijfers, geschoond voor deze studenten die een overstap binnen het hbo maken. Niet duidelijk is of degenen die vorig jaar een Ad hebben gehaald en nu de Bachelor gaan doen, daarin nu ook niet meer voorkomen. Die verwijdering zou wel moeten want die studenten beginnen niet vanaf scratch... Dit zal bij die analyse later dit jaar wel naar voren komen, maar ze zijn in ieder geval geen 'studiewisselaars'.

Hieronder geven we twee tabellen. De eerste is van midden juli, de tweede van 24 augustus. Kijk ernaar, samen met de toelichting van de Vereniging Hogescholen bij de tweede tabel, en daaronder gaan we verder...

Op 24 augustus 2020 zijn er 141.220 (verzoeken tot) inschrijving voor een hbo-opleiding (associate degree, bachelor of master) voor aankomend studiejaar. Dit zijn er 7,7% meer dan vorig jaar gemeten in dezelfde week volgens dezelfde definities. Dit is een hoger percentage dan eerder werd gerapporteerd.

Dit komt doordat tot en met 17 augustus ook werd gekeken naar aanmeldingen van studiewisselaars. Doordat er vorig jaar relatief meer studiewisselaars waren dan dit jaar, blijkt de toename van 'echte eerstejaars' (studenten zonder historie in het hoger onderwijs) groter dan voorheen.

Medio juli 2020

onderwijstype	sector	aanmeldingen	aanmeldingen	absoluut	procentueel
		2019/2020	2020/2021	verschil	verschil
associate degree	economie	3.838	4.456	618	16,1%
	gedrag en maatschappij	1.466	1.719	253	17,3%
	gezondheidszorg	235	236	1	0,3%
	landbouw en natuurlijke omge	280	314	34	12,0%
	onderwijs	357	463	106	29,7%
	taal en cultuur	169	184	15	9,0%
	techniek	1.251	1.835	583	46,6%
subtotaal associate degree		7.597	9.208	1.611	21,2%
bachelor	economie	52.362	52.042	-320	-0,6%
	gedrag en maatschappij	20.647	21.762	1.114	5,4%
	gezondheidszorg	17.615	18.326	710	4,0%
	landbouw en natuurlijke omge	3.521	3.654	132	3,8%
	onderwijs	17.917	19.336	1.419	7,9%
	taal en cultuur	7.749	8.485	736	9,5%
	techniek	31.848	31.405	-443	-1,4%
subtotaal bachelor		151.661	155.009	3.348	2,2%

24 augustus 2020

onderwijstype	sector	aanmeldingen	aanmeldingen	absoluut	procentueel
		2019/2020	2020/2021	verschil	verschil
associate degree	economie	4.051	4.541	490	12,1%
	gedrag en maatschappij	1.450	1.754	304	21,0%
	gezondheidszorg	244	243	-1	-0,4%
	landbouw en natuurlijke omge	306	336	30	9,9%
	onderwijs	372	484	113	30,3%
	taal en cultuur	155	181	26	16,8%
	techniek	1.415	1.911	496	35,1%
subtotaal associate degree		7.991	9.450	1.459	18,3%
bachelor	economie	39.762	41.636	1.875	4,7%
	gedrag en maatschappij	14.895	16.728	1.834	12,3%
	gezondheidszorg	13.483	14.713	1.230	9,1%
	landbouw en natuurlijke omge	2.701	2.887	186	6,9%
	onderwijs	12.830	14.471	1.642	12,8%
	taal en cultuur	6.325	6.938	613	9,7%
	techniek	24.493	25.114	622	2,5%
subtotaal bachelor		114.488	122.489	8.001	7,0%

De tabellen laten zien dat het aantal aanmeldingen na de opschoning bij de bacheloropleidingen terugvalt met 32.520 studenten, zo'n 21%. Vorig jaar was het met 37.173 minder studenten rond de 25%, dus een grotere daling, zoals de VH al aangeeft.

Voor de Ad-opleidingen evenwel is te zien dat de aanmeldingen in beide jaren de laatste maand ondanks de opschoning stijgen. Dit jaar wat minder dan in 2019, maar dan nog is het interessant om dit te kunnen constateren.

Er zullen dus minder Ad'ers van opleiding wisselen en het lijkt erop dat op het laatste moment nog wel wat jongeren voor de Ad hebben gekozen. Of ze dat doen vanwege het zijn vastgelopen in een bacheloropleiding (bijvoorbeeld met een negatief advies), is een punt om na te gaan – net als voor de bacheloropleidingen steeds meer Ad'ers zich melden voor een resterend programma.

Kortom, deze cijfers laten zien dat de statistieken die voor de zomervakantie worden gepubliceerd nog niet een echt duidelijk beeld geven van het werkelijke aantal inschrijvingen, hoewel de groei-percentages periodiek in de media hun weg weten te vinden.

Daarnaast is er dus de aanbeveling om te zoeken naar een vorm van registratie waarbij de Ad'ers die naar een Bachelor gaan, er vanaf het begin niet in worden meegenomen – en zelfs in een eigen tabel een plek zouden kunnen vinden.

Van de website van Avans over de aanmeldingscijfers

Op de website van Hogeschool Avans stond het volgende persbericht, aangeleverd door het HOP (Hoger Onderwijs Persbureau).

“Een recordaantal jongeren heeft zich aangemeld voor een hbo-opleiding. De hogescholen tellen vooralsnog 6,7 procent meer eerstejaars dan vorig jaar om deze tijd. Dit geldt ook voor Avans, hoewel de exacte aantallen nog niet bekend zijn.

Dit zijn veel meer ‘vooraanmeldingen’ dan vorig jaar, aldus de Vereniging Hogescholen. Met name de lerarenopleidingen groeien hard: die melden voorlopig 14,7 procent meer eerstejaars. Bij Avans is ook een stijging in het aantal Pabostudenten te zien. Om hoeveel meer aanmeldingen het gaat is nog niet bekend.

Behalve de lerarenopleidingen zien ook de gezondheidszorg (7,4 procent) en gedrag & maatschappij (10,9 procent) het aantal eerstejaars toenemen. Technische opleidingen weten het minst te profiteren en komen voorlopig tot een groei van 1,9 procent.

Trend

De definitieve tellingen zijn pas op 1 oktober. Dan zal blijken hoeveel studenten hun inschrijving helemaal hebben afgerond, met machtiging voor het collegegeld en al. De ‘vooraanmeldingen’ geven wel een goede indicatie van de trend.

De hogescholen tellen momenteel meer dan 118 duizend aanmeldingen voor vierjarige bacheloropleidingen en meer dan 9 duizend voor de tweejarige associate degrees. Voor de tweejarige opleidingen is dat een toename van 15,7 procent.

Enkele duizenden van deze eerstejaars zullen alsnog, om welke reden dan ook, afhaken. Vorig jaar hadden zich begin september in totaal 119 duizend studenten aangemeld, van wie er ruim 11 duizend de inschrijving uiteindelijk niet voltooiden. Dat zal nu niet anders zijn.

Universiteiten

De bacheloropleidingen van de universiteiten stonden begin augustus ruim 7 procent in de plus. Dat is het meest recente openbare cijfer.”

7 GELD VAN OCW VOOR BIJ- EN OMSCHOLING: FOCUS OP BANEN OP MBO-NIVEAU

Op 28 augustus is door het kabinet aangekondigd dat er een bedrag van 230 miljoen beschikbaar komt voor mensen die door de huidige crisis in problemen komen als het de baan betreft. Dat kan in loondienst zijn maar ook in een klein bedrijf of bij een maatschap – en ook voor degenen die kunnen laten zien dat als zzp’er de inkomsten wegvallen en het op termijn niet allemaal beter zal gaan worden.

Uit de stukken die hierover zijn gepubliceerd blijkt dat het hierbij gaat om mogelijkheden om deze personen scholing te laten volgen met inzet van mbo-instellingen. Vooral op dat niveau, met degenen die een mbo-opleiding hebben gevolgd en op basis daarvan een baan hadden of minder kunnen invullen, is het noodzakelijk om in scholing te investeren en de werkgelegenheid te bewaren, zo nodig in andere sectoren waar meer mbo-geschoolden nodig zijn.

Tekst van het Kabinet

We geven hier eerst in de kaders delen van de tekst van de bekendmaking van deze plannen, zoals deze voor het Kabinet naar buiten zijn gebracht – met wat kanttekeningen van onze kant.

“Daarnaast gaat het kabinet mensen helpen om hun kennis en vaardigheden bij te werken of zich om te scholen naar ander werk. Voor sommige mensen is dat nodig om binnen hun bedrijf de veranderingen bij te benen, voor andere mensen is scholing noodzakelijk om aan een andere baan te kunnen beginnen. Om dat te faciliteren, trekt het kabinet €230 miljoen uit. Dat geld wordt ingezet voor onder andere ontwikkeladviezen, cursussen om reken-, taal- en digitale vaardigheden te verbeteren, online scholing, scholingsbudget voor mensen die WW-ontvangen, praktijkleren in het mbo en intersectorale omscholing.”

De plannen dekken eigenlijk alle vormen die er zijn voor het scholen van werkenden en degenen die op zoek naar werk zijn. Het is in ieder geval van belang dat het ook kan gaan om het geven van adviezen. Maar het zou daarbij ook handig zijn als er geld is voor het door deskundigen laten monitoren van de uitwerking van de adviezen, dus hoe loopt het, wat gaat er anders, hoe verbeteren de kansen en wat is er eventueel tussentijds nodig om bij te sturen – mede gelet op de blijvende dynamiek op de arbeidsmarkt en in de wetenschap dat scholing altijd nog maar een van de aspecten is om iemand een nieuw, ander en beter bestaan te laten opbouwen.

Het kan ook best zo zijn dat de steun van de beroepsorganisaties, dus de landelijke platforms voor mensen die in een bepaalde sector werkzaam zijn, heel erg nodig is. Er zijn tevens andere fondsen, voor andere kwalificaties die van belang zijn - en ook kunnen collega's elders in het land een bijdrage leveren in allerlei netwerken (om vacatures in beeld te brengen, om maar wat te noemen).

“Wie kan er gebruikmaken van de (om)scholingsmogelijkheden? Iedereen die zijn werk als gevolg van de crisis dreigt te verliezen of al verloren heeft of de transitie naar ander kansrijk werk wil maken, kan gebruikmaken van de mogelijkheden. Naast werknemers en bedrijven kunnen ook flexwerkers en zelfstandig ondernemers of zzp'ers die minder of geen opdrachten meer krijgen gebruik maken van deze tijdelijke scholingsmaatregelen. Er komen niet alleen meer mogelijkheden voor ondersteuning en begeleiding maar ook voor de financiering van scholing.”

Het wordt dus van belang geacht om er een 'traject' van te maken, met die combinatie van detecteren van de mogelijkheden, de persoonlijke ambities en mogelijkheden, en het daarop afstemmen van de scholing. Het wordt dus een soort 'package deal'...

Een uitdaging is wel om met elkaar vast te stellen wat kansrijk werk is. Dat moet dan niet alleen met een focus op de korte termijn zijn, maar vooral ook met het oog op de komende jaren om te voorkomen dat binnen afzienbare tijd weer een nieuw traject dient te worden ingegaan.

Ook zal in de gaten moeten worden gehouden of in de sectoren die nu de grootste klappen krijgen, op niet al te lange termijn een dusdanig herstel optreedt dat men veel mensen die nu 'vertrekken' weer gewoon nodig heeft. Dat gaat ongetwijfeld gepaard met allerlei kostbare, tijd consumerende en uitdagende procedures, met mensen die in een spagaat terecht kunnen komen: wat nu... hoe gaat het met de economie, als er weer iets zoiets we nu moeten doormaken, op ons afkomt...

Om- en bijscholing kan dus ook een vorm zijn van 'vernietiging' van specifieke competenties, vaardigheden en de daarbij behorende expertise en ervaringen. Nooit volledig want alle beroepen kennen vandaag de dag een groot aantal gemeenschappelijk kennis, vaardigheden en andere zaken die nodig zijn in een werkomgeving. Maar dan nog... het wordt goed kijken wat de beste opties zijn, om een baan te vinden die 'past' en de juiste motivatie geeft voor de komende jaren.

Nog even: er was ook een pot voor 'NL leert door', opengegaan per 1 augustus jl. Die is nu al leeg. Goed dat er straks ook weer geld is, voor scholingsadviezen – naast de budgetten die bedrijven en branches ook zelf hebben met dat doel.

Tekst van de MBO Raad

Dezelfde dag kwam de MBO Raad naar buiten met een eigen persbericht. Ook daarvan nemen we een paar stukken over, met een aantal kanttekeningen.

“Het Kabinet maakt een significant budget vrij voor de bij- en omscholing van werknemers die als gevolg van de coronacrisis hun baan (dreigen) kwijt te raken. Adnan Tekin, voorzitter MBO Raad: “In de brief die het Kabinet daarover vandaag aan de Tweede Kamer stuurt, wordt specifiek het mbo genoemd om met praktijkleren bij te dragen aan die om- en bijscholing. Afgelopen zomer hebben we ons daar met het NRTO, UWV en SBB sterk voor gemaakt. Het zijn namelijk met name mbo'ers die nu op de arbeidsmarkt de gevolgen van de crisis merken.”

Dat klopt, in de plannen wordt juist het mbo genoemd. Het gaat om het beroepsonderwijs, en dan niet het hbo. Daarvoor zijn andere mogelijkheden en andere budgetten... Het is in ieder geval erg handig om de NRTO als landelijke vereniging van private aanbieders aan boord te hebben, mede gelet op het feit dat er snel moet worden gehandeld. Ook zijn niet altijd formele opleidingen nodig, gezien de tijd die zoiets vraagt.

“Het budget dat in het derde steunpakket door kabinet, werkgevers en vakbonden is uit-onderhandeld, zal aan gemeenten en UWV beschikbaar worden gesteld. Tekin: “In de regio is het mbo een belangrijke partner voor regulier onderwijs. Met deze middelen wordt leven lang ontwikkelen steviger verankerd. Het is dus belangrijk dat de scholen snel met gemeenten en UWV om de tafel kunnen om voor iedereen die zich wil laten om- of bijscholen maatwerk te kunnen gaan bieden. Dan moet je denken aan met werkloosheid bedreigde werknemers, mensen die een bijstandsuitkering aanvragen, kwetsbare schoolverlaters die ineens hun baankansen zien verminderen en zzp'ers die zich oriënteren op werk in loondienst.”

Helder. Maar een opmerkelijke doelgroep die door de voorzitter van de MBO Raad wordt genoemd, wordt gevormd door de schoolverlaters die in veel gevallen – gezien de gevolgde opleiding en de sector waarop deze zich richt – op de korte termijn geen baan kunnen vinden. Ze hebben nog geen werkervaring, ze zijn dus nog geen werknemer geweest (los van degenen die de bbl-route hebben gevolgd, ook een kwetsbare groep).

Deze wens om die groep ook in de regeling mee te nemen, werd al eerder dit jaar geuit door de toenmalige voorzitter nl. om het mbo geld te geven voor een extra studiejaar voor die studenten. Het zou mooi zijn als het kan, maar mogelijk dat het toch via de weg van aanvullende certificaten, korte leer-werk-trajecten en andere specifieke scholing dient te gebeuren...

“Dat maatwerk zal straks op drie verschillende manieren beschikbaar komen:

- korte, intensieve, door de overheid erkende mbo-certificaatrajecten die bijdragen aan wendbaarheid van werkzoekenden en pas afgestudeerden die moeilijk werk vinden
- verkorte bbl- en derde leerwegtrajecten dan wel varianten hierop (bijvoorbeeld 2 dagen werk, 3 dagen school).
- vormen van praktijkleren in het mbo met als resultaat een schoolverklaring (of praktijkverklaring vanuit een bedrijf).”

Een interessant rijtje als het gaat om de opties die er zijn voor maatwerk. We hebben evenwel nog geen andere bron gevonden als het gaat om deze mogelijkheden, hetgeen doet vermoeden dat ze afkomstig zijn uit een nog niet openbaar stuk met betrekking tot de verdere uitwerking van de plannen. Ze worden even nagelopen, op basis van de huidige veronderstellingen.

- Er wordt gesproken over certificaten die door de overheid worden erkend, voor korte en intensieve scholingstrajecten. In de huidige situatie kunnen delen van mbo-opleidingen worden aangeboden, maar dan wel in het private circuit, dus zonder bekostiging door de overheid. De ‘erkenning’ zit ‘m dan in het onderdeel zijn van een formele mbo-opleiding, en waarvoor een specifieke procedure is doorlopen. Keuzedelen zijn goede voorbeelden van dergelijke certificaten, veelal op basis van de wensen van het werkveld,
- Interessant dat er wordt gepleit voor een specifieke variant, eigenlijk tussen de BBL en BOL in, met twee dagen werk in plaats van vier. Verkorting van leerwegen kan wel, maar dat is of met gebruik van EVC dan wel met inzet van versnelling, dus met intensievere eenheden.
- Prima om het praktijkleren in te zetten, met gebruikmaking van het verwerven van competenties op de werkvloer. Wel moet in de gaten worden gehouden wat het civiele effect van een uit te reiken verklaring is, mogelijk ook bij andere bedrijven in te zetten.

“Het mbo zal voor het aanbieden van om- en bijscholingsmaatwerk gaan samenwerken met bedrijven, gemeenten en UWV, maar ook particuliere aanbieders. Daarvoor is het relevant dat scholen de beschikking hebben over de meest actuele informatie over kansrijke en kansarme beroepen, en beschikbare stages en leer-werkbanen.

Tekin: “De MBO Raad werkt daarom nauw samen met UWV, SBB en bedrijfssectoren. UWV levert de meest actuele cijfers over welke beroepen kansrijk zijn en welke minder of niet. SBB werkt heel hard aan het Actieplan Stageoffensief; in de regio worden onder andere potentiële leerbedrijven benaderd om ervoor te zorgen dat er voldoende stages en leer-werkbanen zijn. Dat is belangrijk voor het reguliere mbo, maar absoluut ook voor om- en bijscholing. Voor succes hebben we elkaar nodig én focus op wat echt nodig is voor de arbeidsmarkt.”

Helder, vanuit het bekostigde mbo geredeneerd. Er is ook nog de NRTO als organisatie voor het private onderwijs, zeker van belang om mee te nemen.

Hetgeen wordt gesteld over het scannen van de landelijke en regionale (lokale) arbeidsmarkt, zal een cruciale factor in dit alles zijn. Er zijn tevens de ROA-cijfers, maar het is van groot belang dat de mbo-instellingen in een regio met elkaar ‘eerlijk’ alle plaatsen voor stages, projecten en andere praktische onderdelen verdelen.

Er komt door deze maatregelen ook een sterkere vraag naar plaatsen voor degenen die nu in een getroffen sector bevinden en graag via een vorm van werkend-leren elders aan de slag willen.

Meervoudige druk op stageplekken

Het interfereert overigens ook met de effecten van de pandemie bij het mbo en hbo waarbij studenten die vertraging hebben opgelopen bij de stage e.d. ook hiervoor zaken moeten inhalen, terwijl de volgende 'generatie', dus de studenten die vorig jaar nog niet aan de stage toe waren, ook een beroep gaan doen op de werkplekken. De druk wordt op basis van dit alles wel erg hoog op het bedrijfsleven. Het kunnen waarmaken van alle beloftes met het gaan zorgen voor voldoende plekken wordt aldus een stevige krachttoer.

8 WERKPROGRAMMA VAN DE ONDERWIJSRAAD VOOR 2021

Vorige week verzond de Onderwijsraad een algemeen persbericht over het werkprogramma voor het komende jaar. Daarbij wordt een aantal relevante en actuele thema's aangekondigd, op diverse punten ook voortbouwend op eerdere rapporten en adviezen. Daarnaast heeft de Onderwijsraad in het afgelopen half jaar stukken uitgebracht over de gevolgen van de crisis voor het onderwijs, mede op verzoek van de overheid. Veel aspecten daarvan zullen nog terugkeren in het nieuwe beleid van OCW, is de verwachting.

We geven hieronder een aantal stukken uit het persbericht, gevolgd door passages uit het werkprogramma zelf. Daarbij gaat om adviezen op verzoek van de overheid, aangevuld met 'speerpunten' die de Onderwijsraad zelf heeft geformuleerd.

In het komende jaar willen we proberen de advisering van de Onderwijs zo goed mogelijk te volgen en in beeld te brengen. Het vermoeden is dat het nodig is om dat te doen, ook met de aanbeveling aan alle andere partijen om eveneens de vingers aan zoveel mogelijk polsen te houden. Ongetwijfeld zal in de kabinetsformatie in 2021 van alles aan de orde komen, ook voor het beroeps-onderwijs als geheel en voor het hoger onderwijs met specifieke aandachtspunten. Het 'leenstelsel' zal daarvan deel uitmaken maar de inrichting van het gehele stelsel lijkt ons een stevige prioriteit te moeten hebben, ook van belang voor jongeren en de komende generaties 'levenlang ontwikkelaars'.

Persbericht Onderwijsraad

"Graag attendeer ik u op het Werkprogramma 2021 van de Onderwijsraad. De raad heeft het Werkprogramma vandaag aangeboden aan de bewindspersonen. Op Prinsjesdag stuurt de regering het Werkprogramma tegelijk met de Rijksbegroting naar het parlement.

De raad kiest komend jaar voor een kort en wendbaar programma dat ruimte laat voor mogelijke corona-gerelateerde adviesvragen gericht op de langere termijn. In 2021 brengt de raad de volgende adviezen en verkenningen uit:

- Technologie en onderwijsleerprocessen: wat zijn kansen en risico's van technologie voor onderwijsleerprocessen?
- Differentiatie en selectie in het onderwijsstelsel: hoe kunnen differentiatie en selectie in het onderwijsstelsel kansengelijkheid vergroten in plaats van deze te beperken?
- Overgangen naar en binnen het hoger onderwijs: hoe kan het hoger onderwijs het beste worden ingericht? en;
- Extern toezicht: hoe kan het externe toezicht de kwaliteit van onderwijs het beste borgen?

Daarnaast publiceert de raad in 2021 adviezen uit eigen beweging over de vrijheid van onderwijs en over privaat aanbod in het onderwijs. Deze adviezen schuiven door uit 2020."

De genoemde thema's sluiten dus goed aan bij wat er zoal speelt binnen het onderwijs. Uiteraard zal voor elk thema onderzoek plaatsvinden, met inzet van experts en organisaties die op zo'n vlak beschikken over voldoende ervaring en de juiste contacten hebben. Het zal daarom ook zeker goed zijn om straks die onderliggende studies door te nemen, naast de aanbevelingen die de Onderwijsraad zelf formuleert.

"Advies over differentiatie en selectie in het onderwijsstelsel"

Een van de meest in het oog springende kenmerken van het Nederlandse onderwijsstelsel is de sterke differentiatie. We onderscheiden onderwijssectoren, zoals het basisonderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs. Binnen de sectoren bestaan er schoolsoorten (zoals het vmbo en het vwo),

niveaus (zoals mbo 2, 3 en 4), leerwegen (zoals de vmbo-kaderberoepsgerichte leerweg en de beroepsopleidende leerweg in het mbo) en opleidingen (associate degrees, bachelors en masters). Deze differentiatie biedt ordening en structuur, geeft richting en schept duidelijkheid. Het gedifferentieerde stelsel stelt leerlingen en studenten in de gelegenheid zich op diverse manieren door het onderwijs te bewegen. Ook jongeren van wie op een bepaald moment nog niet duidelijk is welke capaciteiten en interesses zij hebben, krijgen de kans zich te ontwikkelen en zich te kwalificeren op een passend niveau of binnen een geschikte opleiding.

Zoals ook in het speerpunt 'Differentiatie en selectie' van het meerjarenprogramma is beschreven (zie verderop – red.) constateert de raad dat de differentiatie van het onderwijsstelsel echter is doorgesloten, waardoor toegankelijkheid, gelijke kansen en sociale cohesie in het gedrang komen. Kinderen van verschillende sociale achtergronden komen elkaar nauwelijks tegen op school, onder andere omdat veel scholengemeenschappen de verschillende schoolsoorten aanbieden op aparte locaties. Ook zorgt de sterke differentiatie in combinatie met vroege selectie en afgenomen doorstroom- en stapelmogelijkheden ervoor dat leerlingen en studenten steeds minder gemakkelijk doorstromen binnen het onderwijs. Kansengelijkheid is dan ook een hardnekkig probleem.

De knelpunten manifesteren zich op diverse plaatsen in het stelsel. Het opleidingsniveau van ouders is steeds bepalender geworden voor de schoolloopbaan van hun kinderen. Zo worden leerlingen van wie de ouders wetenschappelijk zijn opgeleid hoger geplaatst in het voortgezet onderwijs, blijven ze minder vaak zitten en stromen ze na het diploma vaker door binnen het voortgezet onderwijs. In het middelbaar beroepsonderwijs zien we hetzelfde effect van opleidingsniveau van ouders: studenten met lager opgeleide ouders studeren na het behalen van een mbo-3-diploma minder vaak door dan studenten van wie de ouders hoger onderwijs hebben gevolgd.”

Op zichzelf een goede analyse van de redenen om dit thema verder bij de kop te pakken. Het is wel goed om te benadrukken dat het niet gaat om het stelsel als geheel, met een behoorlijke hoeveelheid aan opleidingen en scholingstrajecten, maar om de indruk bestaat dat bij het aanbod ervan instellingen steeds meer een 'mono-cultuur' lijken na te streven, op verschillende manieren. Dat kan worden ingegeven door de wens om een bepaalde groep leerlingen (en ouders) van dienst te kunnen zijn. Ook kan, denkt men kennelijk, gericht maatregelen nemen om de kwaliteit te bewaken en het niveau zo hoog mogelijk te laten zijn. Het gaat dus vooral om die 'differentiatie' die de Onderwijsraad hier aan de orde stelt, omdat het 'los van elkaar' naar het inspelen op 'doelgroepen' allerlei consequenties heeft voor de vervolgleerweg – als een ongewenste vorm van 'selectief handelen' door de individuele onderwijsinstellingen (zie ook verderop bij 'speerpunt III'). Een thema dus dat 'macro gezien' moet worden aangepakt, maar op 'meso- en micro-niveau' nog wel eens tot pijnlijke discussies kan gaan leiden. Met het oog daarop is onderstaande adviesvraag zeer relevant.

“Adviesvraag:

Hoe kunnen differentiatie en selectie in het onderwijsstelsel kansengelijkheid vergroten in plaats van deze te beperken? De Onderwijsraad wordt gevraagd een vervolg te geven aan het eerdere advies Doorgesloten differentiatie in het onderwijsstelsel – Stand van educatief Nederland 2019. De minister heeft de raad verzocht nader in te gaan op differentiatie en selectie in het onderwijsstelsel in het licht van kansengelijkheid en kwaliteit. En de Rijksoverheid daarbij handelingsperspectieven te bieden.

In het nieuwe advies gaat de raad dieper in op hoe de vergaande differentiatie de toegankelijkheid en kansengelijkheid beperkt en wat daaraan te doen is. De raad besteedt aandacht aan het organiseren van selectie op zo'n manier dat kansen voor verschillende groepen leerlingen geborgd zijn. Met aandacht voor de momenten van selectie en de inzet van belangrijke gestandaardiseerde, centrale toetsen en examens. De raad gaat in op de mogelijke gevolgen van een andere manier van differentiëren.”

Omdat de Onderwijsraad dit thema van giga-belang vindt, is er derhalve een specifiek speerpunt van gemaakt. Hier de bijbehorende tekst in het werkprogramma zelf.

“Speerpunt III: differentiatie en selectie

De differentiatie in het huidige stelsel is zo ver doorgeschoten dat van goede toegankelijkheid, gelijke kansen en een bijdrage van het onderwijs aan sociale cohesie onvoldoende sprake meer is. De raad wees hier al op in zijn publicatie *Doorgeschoten differentiatie in het onderwijsstelsel* (2019). De toegenomen differentiatie versterkt de tendens van sociale segmentering en verkleint de mogelijkheden van het onderwijs om bij te dragen aan sociale samenhang in de maatschappij. Bijvoorbeeld: hoewel bijna driekwart van alle leerlingen in het voortgezet onderwijs is ingeschreven aan een brede scholengemeenschap waar alle schoolsoorten zijn vertegenwoordigd, blijkt het overgrote deel van die scholengemeenschappen de verschillende schoolsoorten aan te bieden op aparte locaties. Hierdoor komen kinderen van verschillende sociale achtergronden elkaar nauwelijks tegen op school. Nog geen kwart van de leerlingen op brede scholengemeenschappen zit op een locatie met alle schoolsoorten bij elkaar.”

Dit is dus een verdere toelichting op de noodzaak die er volgens de Onderwijsraad is om te kijken naar een beweging die niet het gevolg van het onderwijsstelsel zelf is maar van de drang van instellingen naar het voor de doelgroepen, en dan vooral de ouders (nemen we aan), zo gemakkelijk mogelijk te maken bij de keuze voor een bepaalde opleiding. Dat begint bij het vervolg na de basisschool, en vervolgens met vormen van stapelen.

Of er ‘van bovenaf’ iets valt te doen aan deze ‘marktdifferentiatie’ is overigens wel de vraag, gelet op alle discussies die nu al worden gevoerd.

In het volgende stukje geeft de Onderwijsraad een verder kijkje in de motivatie om met dit thema aan de slag te gaan. Er worden diverse veronderstellingen op een rijtje gezet, ook om een en ander nu al op scherp te zetten. Dat zal in ieder geval bijdragen aan de aandacht die straks nodig is als de adviezen het licht zien.

“Daarnaast zet de differentiatie de toegankelijkheid van en doorstroom binnen het onderwijs onder druk, waardoor sommige groepen leerlingen en studenten minder kansen krijgen in het onderwijs. Toegenomen differentiatie in combinatie met vroege selectie leidt ertoe dat het opleidingsniveau van ouders meer bepalend wordt voor het niveau dat leerlingen in het onderwijs behalen en de maatschappelijke functies die zij later krijgen. Ook wordt het Nederlandse stelsel niet langer gekenmerkt door ruime doorstroom- en stapelmogelijkheden.

De mogelijkheden om soepel door te stromen naar hogere schoolsoorten zijn afgenomen. Voor het goed functioneren van selectie en doorstroom in het onderwijsstelsel is het noodzakelijk dat er duidelijke ijkpunten zijn in de vorm van gestandaardiseerde toetsen en examens. Ook die ijkpunten – zoals de eindtoets basisonderwijs – staan onder druk.

De raad vindt de tijd rijp om het stelsel goed te doordenken en zo nodig aanpassingen door te voeren die het toekomstbestendig maken. Onderwerpen die binnen dit speerpunt aan de orde komen zijn: differentiatie en selectie (wanneer en hoe); kansengelijkheid; de houdbaarheid van verschillende schooltypen; open doorstroom; toetsen, examinering en diplomering; en permanente educatie.”

Een mooie lijst met onderwerpen, al moet voorkomen worden dat het rapport een ‘brei’ wordt van allerlei mogelijkheden, plannen en suggesties. Ook moet niet teveel worden verwacht van het ‘toekomstbestendig’ kunnen maken van een stelsel. Denk maar aan wat er nu allemaal gebeurt, met de gevolgen van de pandemie. Je zou beter kunnen gaan spreken over ‘schokgolf- en aardbevingbestendig’, met constructies binnen het stelsel zelf om adequaat te kunnen reageren op noodzakelijke veranderingen¹.

Vervolgens hier de tekst van het werkprogramma over een tweede advies.

¹ Hoewel het in dit kader niet direct relevant is, kan het kennelijke gegeven dat van de 15-jarigen kampt met taalachterstand en -armoede, ook als een voorbode worden gezien van allerlei verschuivingen in leerwegen. Als zij op een gegeven moment tegen grenzen aan gaan lopen, en instellingen geen water in de wijn doen qua eisen, zullen deze leerlingen (en studenten) andere leerwegen moeten gaan zoeken. Het stelsel moet daarbij bijvoorbeeld uitgaan van smallere leerwegen, mogelijk ook privaat in combinatie met werk.

“Advies over overgangen naar en binnen het hoger onderwijs

Er is veel discussie over het waarom en het waartoe van hoger onderwijs. Wat betekent het om in deze tijd mensen hoger op te leiden? Hoe is het hoger onderwijs ingericht en wat zijn de doelen? Er is reflectie nodig op fundamentele vragen. Hoe zinvol is het om associate degree, bachelor en master te onderscheiden en hoe scherp hoort dat onderscheid te zijn? Hoe nuttig is de binariteit binnen het stelsel van hoger onderwijs: beroeps- of wetenschappelijk georiënteerd? Helpt dit onderscheid om binnen het hoger onderwijs alle typen studenten te bedienen? Helpt het de docenten en onderzoekers op hogeschool en universiteit die jonge mensen opleiden en vormen?

Veel knelpunten manifesteren zich rondom de overgang naar en doorstroom binnen het hoger onderwijs. Uit Houdbaar voor de toekomst – Strategische agenda hoger onderwijs en onderzoek (2019) blijkt dat circa een derde van de studenten uitvalt of van opleiding verandert. Daarnaast vormt de overgang van het middelbaar beroepsonderwijs en het voortgezet onderwijs naar het hoger onderwijs voor veel studenten een barrière.”

Je zou kunnen stellen dat dit gevraagde advies in het verlengde ligt van hetgeen wordt gezien in het licht van de differentiatie en selectie binnen het stelsel. Het gaat hierbij puur om het hoger onderwijs. Het is sowieso goed dat er met de Ad-opleiding binnen het hbo wordt bekeken wat op dit moment de effecten zijn, voor zover nu valt na te gaan. We zijn benieuwd...

“Ook de doorstroom binnen het hoger onderwijs, bijvoorbeeld de overstap van het hoger beroeps-onderwijs naar een universitaire studie, verloopt moeizaam. De minister ambieert een grotere toegankelijkheid van het hoger onderwijs. De strategische agenda gaat dan ook in op soepeler overgangen van het voortgezet onderwijs en het mbo naar het hoger onderwijs en op ‘wisselstromen’ tussen beroepsgerichte en academische opleidingen. Daarbij spelen vragen rondom selectie, schakelprogramma’s en de ‘harde knip’ tussen bachelor en master.”

Laat de Onderwijsraad maar komen met een aantal gedachten, voorstellen en scenario’s. Er wordt al meer dan 20 jaar over dit soort zaken door de betrokken koepels met elkaar van gedachten gewisseld, versterkt voor de invoering van de BaMa-structuur, en dan blijkt dat bepaalde aanpakken vooral diep geworteld zijn in het belangensysteem. Afwachten wat dit kan betekenen voor het mbo en de leerlijnen in het havo en vwo.

“Deze discussies raken aan de bestaande onderscheiden in het hoger onderwijs en het nut daarvan. Waartoe leidt een hogeschool of universiteit op? Welke kennis en vaardigheden zijn in de toekomst nodig? Is het goed om breed of juist gespecialiseerd op te leiden?”

Kennelijk wordt het omfloerst verwezen naar de noodzaak van een binair stelsel, of juist niet. Zijn de ‘wisselstromen’ niet effectief genoeg, is dan een onderliggende vraag, gelet op de autonomie van de instellingen in het hoger onderwijs. Een vertaalslag van het probleem van ‘wat is er aan kennis en vaardigheden nodig in de toekomst’ naar een vormgeving binnen het hbo en wo raakt keihard aan het vormgeven van een stelsel voor ‘levenlang ontwikkelen. Dat heeft te maken dat een ho-studie voor jonge studenten ook maar een moment-opname is en geen ‘rugzak’ waaruit vervolgens naar hartenlust voedsel kan worden opgediept – en ja, dan is het punt van ‘breed of specialistisch’ meer dan zeer gerechtvaardigd.

“Adviesvraag:

Hoe draagt de inrichting van het hoger onderwijs bij aan het doel, de functie en de kwaliteit ervan? Dit advies richt zich op de functie en positie van het hoger onderwijs. Het gaat in op vragen rondom doelen en doelgroep, en de consequenties daarvan voor selectie, inrichting en in- en doorstroom.”

Laten we hopen dat er – met een nieuw kabinet en dus ook een nieuw beleid (en wellicht ook een andere minister) – op basis van het advies in combinatie met de Strategische Agenda voor het hoger onderwijs een brede discussie op gang kan komen.

Dat daarbij de Associate degree absoluut niet mag worden vergeten (want die past bij veel van de zaken die in het werkprogramma worden aangekaart) is onze aanbeveling.